

Bijlage bij brief over aardgasvrije wijken

Grootschalige proeftuinen voor aardgasvrije wijken

Onderstaand vindt u informatie over de proeftuinen Aardgasvrije wijken in de vorm van 'vragen en antwoorden'.

1. Wanneer start de regeling voor aardgasvrije wijken?

Alle gemeenten kunnen tot 1 juli 2018 een aanvraag indienen bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Het Rijk stelt hiertoe een format beschikbaar, dat op korte termijn opvraagbaar is via paw@minbzk.nl. Een commissie met vertegenwoordigers van de belangrijkste stakeholders zal op basis van hun expertise en zonder last en ruggenspraak de Minister van BZK adviseren welke gemeenten op basis van de selectiecriteria voor een start als proeftuin in 2018 in aanmerking komen. Uiterlijk 1 oktober 2018 wordt de selectie bekend-gemaakt.

Na selectie en toekenning zullen de middelen aan de deelnemende gemeenten worden verstrekt door middel van een decentralisatie-uitkering uit het gemeentefonds (uiterlijk decembercirculaire 2018). Wederzijdse afspraken tussen het Rijk en de betreffende gemeente, bijvoorbeeld de gemeentelijke inspanningen voor monitoring en het landelijke leerprogramma, zullen in een convenant worden vastgelegd.

2. Zijn er randvoorwaarden waar de aanvragen voor grootschalige proeftuinen aan moeten voldoen?

- Het streven is om in 2018 in circa 20 wijken met zo'n 500 woningen per wijk te kunnen starten, waaronder vier wijken in Groningen en één in Rotterdam-Zuid.
- Een aanvraag kan alleen worden ingediend door een gemeente, voor maximaal 1 wijk¹.
- Gemeenten kunnen meedoen met een grootschalige proeftuin voor een aardgasvrije wijk indien al in 2018 gestart kan worden met de uitvoering. Dit dient in de aanvraag te zijn onderbouwd.
- Er moet een door het college van burgemeester en wethouders goedgekeurd uitvoeringsplan zijn.

3. Hoe worden de aanvragen beoordeeld?

De aanvragen worden beoordeeld in twee fasen. De eerste fase van het selectieproces is gericht op een kwalitatieve toetsing per plan, aan de hand van ondergenoemde criteria.

Criteria eerste fase toetsing:

- Voorstellen zullen worden getoetst op hun bijdrage aan het met de regeling beoogde leereffect.
- Daarbij worden in ieder geval de volgende punten meegewogen en moeten duidelijk van onderbouwing voorzien worden in de aanvraag:
 - Bestuurlijke steun in de vorm van een door het college geaccordeerd uitvoeringsplan.
 - Spoedige realisatie: aannemelijkheid van start van de uitvoering in 2018 en zekerheidsstelling ten aanzien van het jaar waarin woningen van het aardgas af zullen zijn (leidingen afgesloten, contracten voor levering beëindigd, etc.).
 - Betrokkenheid en inzet van stakeholders als corporatie, netbeheerder, energieleverancier, bedrijven e.a.
 - Betrokkenheid en draagvlak bij burgers en bedrijven en andere gebouweigenaren.
 - Wijze van uitvraag aan de markt en potentie tot kostenreductie bij verdere opschaling.
 - Financiële onderbouwing van het uitvoeringsplan en een toelichting op de gevraagde financiële rijksbijdrage.
 - Wijze waarop het aardgasvrij maken van wijk verbonden is met verbetering woon- en leefomgeving en andere opgaven in de wijk.

¹ Exclusief het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid.

- Een onderbouwde inschatting van de kosten voor eigenaar-bewoners en de wijze waarop zij in staat worden geacht of gesteld om investeringen die van hen worden verwacht ook daadwerkelijk te doen (betaalbaarheid).
- Hoe de aanpak ingebed is/wordt in de gemeentelijke en regionale planvorming zoals een gemeentelijk warmteplan en/of een regionale energiestrategie.
- Aannemelijkheid van de volledige verduurzaming op termijn van de alternatieve warmtevoorziening².

In de tweede fase zal een nadere selectie worden gemaakt, gericht op een zo goed en breed mogelijk leereffect. In deze fase worden de volgende punten meegewogen in de selectie van proeftuinen:

- regionale spreiding;
- voldoende diversiteit in:
 - gebouwtypen;
 - alternatieve warmtevoorziening;
 - een mix van koop- en huurwoningen en andere gebouwen;
 - aanpak.

4. Hoeveel middelen zijn er in 2018 beschikbaar voor de grootschalige proeftuinen?

Op 9 maart 2018 is door het kabinet bekendgemaakt waaraan de middelen uit de klimaatvelop van totaal 300 miljoen euro worden besteed in 2018. Voor aardgasvrije wijken is vanuit de klimaatvelop 85 miljoen euro beschikbaar voor een twintigtal grootschalige proeftuinen aardgasvrije wijken en 5 miljoen euro voor een (landelijk) kennis- en leerprogramma dat gericht is op het ondersteunen van de geselecteerde pilots en het opbouwen van kennis over de randvoorwaarden die nodig zijn om tot een verdere opschaling te komen van het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving.

5. Is de regeling ook voor aardgasvrije nieuwbouw?

Nee, de regeling is alleen voor het aardgasvrij maken van bestaande wijken.

6. Wat is de definitie van een 'wijk'?

Voorstellen moeten gebiedsgericht zijn en zijn gericht op een buurt³ met alle gebouwen die zich daarbinnen bevinden. Er is geen absoluut getalscriterium voor de voorstellen maar er wordt gestreefd naar ongeveer twintig uitvoeringsplannen van circa 500 woningen. Gemeenten die hiervan getalsmatig sterk afwijken dienen dit goed te onderbouwen en mogen geen onevenredig beslag leggen op het beschikbare budget.

7. Waar zijn deze middelen voor bestemd?

Het geld is bedoeld voor het sluiten van de businesscase en het onrendabele deel van de investeringen in gebouwen en energie-infrastructuur die nodig zijn om een bestaande wijk aardgasvrij te maken, waarbij geldt dat de businesscase op termijn wel zelfstandig maatschappelijk rendabel moet zijn. Personele inzet vanuit de beleidskern van gemeenten valt buiten deze middelen. Vanuit het programma zal ondersteuning worden aangeboden om gemeenten te helpen met het (leer)proces om te komen tot aardgasvrije wijken.

8. Wat zijn de referentiebedragen per woning die het Rijk hanteert bij de beoordeling van de gevraagde Rijksbijdrage?

² Voor een warmtenet kan dit bijvoorbeeld worden onderbouwd op de volgende punten:

- Concreetheid van de plannen voor bijvoorbeeld temperatuurverlaging, aansluiting duurzame bronnen, vermindering warmteverliezen, benutten opslagmogelijkheden, verduurzamen piekcapaciteit etc.
- Mate waarin al afspraken zijn gemaakt tussen de bij het warmtenet betrokken partijen.
- Fysieke mogelijkheden om tot verduurzaming te komen zoals beschikbaarheid van geothermische bronnen, restwarmte in de toekomst, beschikbaarheid andere bronnen.

³ CBS-definitie van buurt: de gemeenten in Nederland zijn onderverdeeld in wijken en buurten. Buurten vormen het laagste regionale niveau. Wijken zijn optellingen van één of meer aaneengesloten buurten. De gemeente bepaalt zelf de indeling in wijken en buurten. Een buurt is een onderdeel van een gemeente, dat op basis van historische dan wel stedenbouwkundige kenmerken homogeen is afgebakend. Homogeen wil zeggen dat één functie dominant is, bijvoorbeeld woonfunctie (woongebied). Functies kunnen ook gemengd voorkomen.

De rijksbijdrage zal telkens worden beoordeeld in relatie tot de onrendabele top en de bijdrage van de lokale partijen. Per gebouw geldt daarbij het indicatieve referentiebedrag voor de rijksbijdrage van € 8500,- per woning of woningequivalent (in geval van andere gebouwen) met een indicatieve bandbreedte tussen de € 2.000,- en € 15.000,-. De rijksbijdrage per woning of woningequivalent is mede afhankelijk van het toegepaste verduurzamingsconcept en de alternatieve warmtevoorziening. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat het benodigde investeringsbedrag en de onrendabele top per woning bij warmtenetten in de regel lager zijn dan bij de investeringen in andere alternatieve technieken.

9. Komt er volgend jaar weer een regeling voor aardgasvrije wijken?

De regeling wordt gefinancierd vanuit de zogenoemde klimaatvelop voor 2018. Over de inzet van de klimaatvelop in 2019 en verder wordt beslist bij het opstellen van het Klimaatakkoord (naar verwachting in de zomer van 2018). Zodra hierover meer bekend is zal dit worden gecommuniceerd.

10. Waarom zou ik kenbaar maken dat ik in 2019, 2020 of 2021 verwacht te starten met het aardgasvrije maken van een bestaande wijk?

Deze meldingen zijn voor het Rijk zeer behulpzaam bij het verkrijgen van een beeld van het tempo waarin en de schaal waarop de transitie kan gaan plaatsvinden. Deze informatie dient tevens om een inschatting te kunnen maken van wat er qua organisatie en financiën voor nodig is om deze transitie te ondersteunen.

11. Als ik niet deelneem aan de proeftuinen maar wel aan het kennis- en leerprogramma, wat kan ik dan verwachten?

Er wordt in veel gemeenten gewerkt aan plannen voor aardgasvrije wijken. Het is zonde om telkens het wiel opnieuw uit te vinden. Gemeenten die deelnemen aan het leerprogramma zijn verzekerd van snelle toegang tot de kennisoverdracht uit de proeftuinen naar andere gemeenten. Hierbij kan gedacht worden aan een nieuwsbrief, leerkringen, bijeenkomsten, competentieontwikkeling en trainingen. Het aanbod zal worden ontwikkeld in een samenwerking tussen BZK, EZK en de VNG. Via het leerprogramma zal het Rijk ook informatie beschikbaar stellen over de beleidsontwikkeling aan rijkszijde en eventuele toekomstige financiële mogelijkheden.

12. Hoe kunnen waterschappen helpen bij het zoeken naar alternatieven voor aardgas?

Waterschappen kunnen bijvoorbeeld helpen bij het zoeken naar mogelijkheden om thermische energie te halen uit oppervlaktewater en afvalwater. Informatie hierover is onder meer te vinden op: www.uvw.nl/thema/duurzaamheid/teo/.

13. Wat is de relatie tussen de innovatiesubsidie en de proeftuinen aardgasvrije wijken?

In aanvulling op de proeftuinen aardgasvrije wijken is onder het innovatieprogramma van de TKI Urban Energy van de Topsector Energie extra subsidiegeld beschikbaar gesteld (12,8 miljoen) voor innovaties die op korte termijn gerealiseerd kunnen worden voor aardgasvrije wijken, woningen en gebouwen in de bestaande bouw. De subsidie is bestemd voor consortia van bijvoorbeeld corporaties, bouwers, installateurs, energie-aanbieders, netbeheerders en andere bedrijven die als eerste stap in kleinschalige proefprojecten prototypes willen ontwikkelen van enkele of meer innovatieve producten met als doel woningen, gebouwen en wijken aardgasvrij te maken. De ontwikkelde prototypen kunnen bij de grootschalige proeftuinen en eventuele verdere opschaling van de aanpak worden ingezet en bijdragen aan kostenverlagingen en het verbeteren van de kwaliteit van de woning, het gebouw of de wijk. Gemeenten kunnen (lokale) consortia of partijen die zij graag een consortium zouden zien vormen op deze regeling wijzen. Zie tevens: <https://www.rvo.nl/actueel/nieuws/128-miljoen-innovatiesubsidie-voor-aardgasvrije-wijken>
<https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/urban-energy>

14. Wat zijn de afspraken uit het IBP over de Verduurzaming van maatschappelijk vastgoed en circulaire economie en bouw?

In het Interbestuurlijk Programma is afgesproken dat nieuwbouw van maatschappelijk vastgoed vanaf 2020 zodanig wordt opgeleverd dat afkoppeling van aardgas mogelijk is. Ook is afgesproken

dat rijk en medeoverheden een aanpak opstellen waarmee het vastgoed van de overheden zelf de komende jaren in tranches wordt verduurzaamd.

Verder zijn in het Interbestuurlijk Programma afspraken gemaakt over het stimuleren van de circulaire economie door het circulair aanbesteden van gebouwen en infrastructuur, en door het opschalen van initiatieven van decentrale overheden voor circulair bouwen (renovatie en sloop).

15. Welke maatregelen neemt het kabinet voor het versnellen van energiebesparing in de gehele bestaande bouwvoorraad?

Naast het aardgasvrij maken van wijken blijft het belangrijk om verbeteringen van de energiezuinigheid van de gehele bouwvoorraad te stimuleren, zodat er een versnelling wordt gerealiseerd in het tempo van woningisolatie, zonne-energie installaties en vervanging van gasketels door duurzame warmte. Het kabinet ondersteunt dat onder meer met een voorlichtingscampagne, subsidie voor duurzame warmte-opties, de investeringsaftrek bij de verhuurderheffing en leningen met een lage rente van het Nationaal Energiebespaarfonds voor eigenaar-bewoners en Verenigingen van Eigenaren.

16. Wat is de relatie van de grootschalige proeftuinen aardgasvrije wijken met de Green Deal aardgasvrije wijken?

Het traject van kennisontwikkeling en -uitwisseling van de Green Deal Aardgasvrije Wijken gaat op in dit programma en de uitkomsten ervan worden goed benut. Ook bestaande regionale structuren worden waar mogelijk gebruikt bij kennisontwikkeling en kennisdeling.

17. Op welke wijze kunnen gemeenten contact leggen over de grootschalige proeftuinen voor aardgasvrije wijken, het leerprogramma en de aanmelding van wijken voor 2019, 2020 en 2021?

Voor (concept) aanvragen of nadere informatie kan het volgende e-mailadres worden gebruikt: paw@minbzk.nl.

Per provincie gelden de volgende contactpersonen.

Provincie	Contactpersonen BZK
Drenthe	Lieke van Son, Joop Quist
Flevoland	Julia Sondermeijer Prisca Meesters
Friesland	Lieke van Son Joop Quist
Gelderland	Jaap Drooglever Marije van Oostenbruggen
Groningen	Martijn Tak Joost Hartlief
Overijssel	Jaap Drooglever Marije van Oostenbruggen
Limburg	Madeleine Michiels van Kessenich Prisca Meesters
Noord- Brabant	Joop Quist

	Jaap Drooglever
Noord-Holland: MRA	Julia Sondermeijer Joop Quist
Noord- Holland: Noord	Prisca Meesters Madeleine Michiels van Kessenich
Utrecht	Julia Sondermeijer Prisca Meesters
Zeeland	Madeleine Michiels van Kessenich Jaap Drooglever
Zuid-Holland	Dino van Dal Jasper van Rooijen